

มาตรการแทนการลงโทษทางอาญา ศึกษากรณีการปรับเป็นพินัย¹

พัชรภรณ์ ฤทธิมงคล²

กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับที่ผ่านมามักกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษทางอาญา โดยการกำหนดโทษทางอาญาในบางกรณีไม่เหมาะสมกับประเภทของอาชญากรรม ทำให้เกิดภาวะกฎหมายอาญาเพื่อ (over-criminalization) ผู้กระทำความผิดอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อยต้องถูกดำเนินคดีและอาจถูกลงโทษจำคุก หรือบางกรณีถูกลงโทษปรับ แต่หากผู้กระทำความผิดนั้นมีฐานะยากจนไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ก็จะถูกนำตัวไปกักขังแทนค่าปรับในเรือนจำ กลายเป็นผู้มีประวัติอาชญากรติดตัว และทำให้เกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ประเทศไทยจึงนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนการลงโทษทางอาญา ซึ่งมีใช้การลงโทษปรับในทางอาญา แต่เป็นมาตรการปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและไม่กระทบโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยของประชาชน เพื่อกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันสำหรับการกระทำความผิดเดียวกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน โดยกำหนดให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีตามแนวทางของประเทศเยอรมนี จึงต้องบัญญัติคำใหม่ขึ้นมาใช้แทนโทษปรับในทางอาญาและโทษปรับทางปกครองว่า “ปรับเป็นพินัย” แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 เป็นกฎหมายใหม่สำหรับประเทศไทย จึงยังคงมีปัญหาข้อขัดข้องบางประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย มาตรา 9 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยโดยพิจารณาถึงสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย ซึ่งไม่ได้หมายถึงการนำระบบวันปรับหรือระบบโทษปรับที่คำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดโดยกำหนดค่าปรับให้มีความสัมพันธ์กับรายได้โดยเฉลี่ยในแต่ละวันของผู้กระทำความผิดมาใช้ จึงเกิดปัญหาว่าในการกำหนดค่าปรับของเจ้าหน้าที่รัฐ จะมีความเป็นธรรม ลดความเลื่อมล้ำและมีความเสมอภาคในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่างกันหรือไม่ เนื่องจากการพิจารณาสถานะทาง

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง มาตรการแทนการลงโทษทางอาญา : ศึกษากรณีการปรับเป็นพินัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์รุ่งเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุนนะเศรษฐกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน อีกทั้งการนำมาตราการปรับเป็นพินัยมาใช้จะมีประสิทธิภาพในการป้องปรามไม่ให้ประชาชนกระทำความผิดหรือไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีกได้อย่างไร เมื่อพิจารณาจากการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย ตามมาตรา 9 (1)-(4) เป็นหลักเกณฑ์พิจารณาที่สอดคล้องกับการลงโทษปรับแบบระบบวันปรับ (day fine) ที่กำหนดค่าปรับให้มีความสัมพันธ์กับรายได้โดยเฉลี่ยในแต่ละวันของผู้กระทำความผิด โดยอัตราค่าปรับขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดและสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด แต่พระราชบัญญัตินี้ยังคงใช้ระบบการปรับแบบคงที่ ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐยังคงใช้ดุลพินิจในการตั้งปรับด้วยอัตราค่าปรับสูงสุดได้ตามเท่าที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนด จะเห็นได้ว่า คนที่มีฐานะยากจนอาจได้รับประโยชน์จากการลดหย่อนค่าปรับได้ แต่หากศาลยังคงใช้อัตราค่าปรับแบบคงที่ ผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่าย่อมได้รับผลกระทบจากการถูกลงโทษปรับเป็นพินัยน้อยกว่า กฎหมายจึงขาดประสิทธิภาพในการยับยั้งและป้องปรามการกระทำความผิด ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำได้

ประการที่สอง ปัญหาการปรับเป็นพินัยกรณีที่เป็นการกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดทางพินัยหลายบท มาตรา 15 กำหนดว่า กรณีผู้กระทำความผิดทางพินัยกระทำความผิดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดทางพินัยหลายบท เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้กฎหมายบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดในการปรับผู้กระทำความผิดทางพินัย แต่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยและผู้ถูกกล่าวหาได้ชำระค่าปรับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในความผิดทางพินัยบทใดบทหนึ่งแล้ว ไม่ว่าจะเป็บบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดหรือไม่ก็ตาม ก็ให้ความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำความผิดในบทอื่นเป็นอันยุติ ซึ่งหากเจ้าหน้าที่รัฐใช้ดุลพินิจในทางมิชอบ มีคำสั่งปรับเป็นพินัยในบทที่มีค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่า และผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้ว ทำให้ความผิดบทที่มีค่าปรับทางพินัยสูงกว่าเป็นอันยุติไปด้วย ซึ่งกรณีนี้อาจทำให้กฎหมายบทที่มีโทษปรับสูงไม่มีประสิทธิภาพเพราะสามารถหลีกเลี่ยงได้ด้วยการชำระค่าปรับทางพินัยที่ต่ำกว่าได้

ประการที่สาม ปัญหาการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการออกคำสั่งปรับเป็นพินัย เนื่องจากมาตรา 19 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา 20 เมื่อผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ส่งสำนวนคดีให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีตามมาตรา 23 นั้น จะเห็นได้ว่า ได้กำหนดกลไกการตรวจสอบไว้เพียงกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่เห็นด้วยกับคำสั่งปรับเป็นพินัย มีสิทธิที่จะไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยและให้พนักงานอัยการและศาลเป็นผู้ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เท่านั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหายอมชำระค่าปรับตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งคำสั่งนั้นอาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่เกิดจากการทุจริตหรือไม่เจตนาทุจริต เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจปรับพินัยบางหน่วยงานไม่ใช่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านกฎหมายโดยตรง และหากมีการแสวงหาข้อเท็จจริงที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการกระทำความผิดนั้นมิใช่โทษ

ทางอาญาอื่นรวมอยู่ด้วย แต่มีการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยเพียงอย่างเดียว และเมื่อผู้ถูกกล่าวหาขอมชำระค่าปรับเป็นพินัย ความผิดนั้นย่อมเป็นอันยุติไป โดยไม่มีกลไกการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน ส่งผลให้เมื่อผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธไม่ยอมชำระค่าปรับ คดีความผิดทางพินัยจะถูกเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของพนักงานอัยการและศาลทันที ทำให้มีคดีความเป็นจำนวนมาก เพิ่มภาระให้แก่กระบวนการยุติธรรม แทนที่จะยุติได้ในชั้นเจ้าหน้าที่ ซึ่งหากมีกลไกการตรวจสอบภายในหน่วยงานของรัฐเอง จะสามารถช่วยลดขั้นตอนในการพิจารณาคดีปรับเป็นพินัยได้

ประการสุดท้าย ปัญหาการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เนื่องจากหลักการสำคัญของการตราพระราชบัญญัตินี้ คือ ให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองบางฉบับเป็นความผิดทางพินัยเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 ซึ่งบัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษทางอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงประกอบแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายในมาตรา 258 ค. ด้านกฎหมาย (1) ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด โดยกฎหมายในบัญชี 1 และ 3 ความผิดจะถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อพ้น 365 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วนกฎหมายในบัญชีที่ 2 หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายจะเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายมีความพร้อม ซึ่งในการตราพระราชกฤษฎีกาตามกฎหมายในบัญชี 2 สามารถเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยบางมาตราหรือทุกมาตราก็ได้ จะเห็นได้ว่า หน่วยงานของรัฐสามารถใช้ดุลพินิจในการเปลี่ยนความผิดอาญาเป็นความผิดทางพินัย เมื่อไหร่ก็ได้โดยไม่อยู่ในบังคับเรื่องระยะเวลา ดังนั้น เมื่อรัฐนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญาเพื่อช่วยให้ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัวลดความเลื่อมล้ำทางสังคมและเพื่อแก้ไขโทษอาญาเพื่อ จึงเกิดปัญหาว่า หากยังมีกฎหมายบางส่วนที่ไม่ได้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ยังมีการถูกกักขังแทนค่าปรับ และทำให้ระบบการลงโทษปรับมีความแตกต่างกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการปรับเป็นพินัยแทนการลงโทษทางอาญาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะโดยให้ยกเลิกมาตรา 9 (4) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ดังนี้ “ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้นำระบบวันปรับหรือระบบโทษปรับที่คำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดโดยคำนวณจากรายได้ต่อวันมาใช้ประกอบการพิจารณาให้เหมาะสมกับ

ข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้” และผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมคำนิยาม เกี่ยวกับระบบวันปรับ เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

“ระบบวันปรับ” หมายความว่า การลงโทษปรับที่คำนวณจากฐานรายได้ของผู้กระทำความผิด โดยกำหนดค่าปรับให้มีความสัมพันธ์กับรายได้โดยเฉลี่ยในแต่ละวันของผู้กระทำความผิด ซึ่งอัตราค่าปรับขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดและสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด

“รายได้ต่อวัน” หมายความว่า รายได้ที่ใช้ในการกำหนดอัตราค่าปรับโดยคิดจากรายได้ทุกชนิดต่อปี หักภาระค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพ หรือภาระหนี้สินอื่นๆ แล้วนำรายได้สุทธิมาคิดเฉลี่ยเป็นรายได้ต่อวัน

“วันปรับ” หมายความว่า การกำหนดโทษที่จะลงตามความร้ายแรงของความผิดที่ได้กระทำว่าสมควรจะลงโทษปรับผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนกี่วันปรับ

“จำนวนค่าปรับ” หมายความว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำจำนวนวันปรับไปคูณกับรายได้ต่อวันของผู้กระทำความผิดซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นค่าปรับที่ต้องชำระในแต่ละคดี

2. ปัญหาการปรับเป็นพินัยกรณีที่เป็นการกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดทางพินัยหลายบท ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะโดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 15 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ดังนี้ “ในกรณีที่ได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยและชำระค่าปรับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในความผิดทางพินัยบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุด ให้ความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำความผิดในบทอื่นเป็นอันยุติ”

และขอเสนอแนะเพิ่มเติมมาตรา 15 วรรคสี่ ดังนี้ “ภายหลังหากความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ายังมีความผิดทางพินัยตามกฎหมายอื่นที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าและผู้กระทำความผิดทางพินัยได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยในความผิดที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยเพิ่มจนเท่ากับค่าปรับเป็นพินัยที่สูงสุด”

3. ปัญหาการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการออกคำสั่งปรับเป็นพินัย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ดังนี้ “ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 20 ปฏิเสธข้อกล่าวหา ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน ส่งให้คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าสามคนพิจารณา หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ ให้คำสั่งปรับเป็นพินัยนั้นเป็นที่สุดท้าย หากคณะกรรมการไม่เห็นด้วยกับคำสั่งปรับเป็นพินัย ให้ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลได้เอง เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่ต้องส่งให้พนักงานอัยการ”

4. ปัญหาการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 40 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วย

การปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ดังนี้ “บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยก็ได้ โดยให้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาภายในระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา.....”

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อารีรักษ์. “ความเหมาะสมในการนำ day fine มาใช้กับประเทศไทย.” คุญฉินพนธ์ นิติศาสตรคุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายการปรับเป็นพินัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.
- พลวัฒน์ ไรจน์บุญฤทธิ์. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ตอนจบ. ข่าวเนติบัณฑิตยสภา 2566. ฉบับที่ 402 (มกราคม 2566): 17.
- สมยศ วงษ์ดี. “การนำระบบโทษปรับโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมของไทย.” คุญฉินพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ ,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563.
- คณันท์ ชัยชนะ. มาตรการทางกฎหมายสำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง : กรณีศึกษากฎหมายว่าด้วยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของประเทศเยอรมนี, 2566.
- ธำรงค์ลักษณ์ ลาพินี. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. คู่มือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565, 2566.
- _____. ทำไมต้องปรับเป็นพินัย, ขกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563.
- ศรันยา สิม่า. “โทษปรับเป็นพินัย.” ร้อยเรื่องเมืองไทย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ. สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, 2566.